

Національний
транспортний
університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра Господарського та транспортного права

Лекції проводить
Зав. кафедри Ключова Євгенія Миколаївна

Контактна інформація	електронна пошта klyucheva0711@ukr.net телефон кафедри: +380 (93) 038-18-72
----------------------	---

Адреса, номер аудиторії	Проспект Володимира Івасюка, 2, ауд. 413
-------------------------	--

Час консультацій	для денної форми навчання не передбачено навчальним планом; для заочної форми навчання в період заліково-екзаменаційної сесії після проведення лекційних занять за розкладом
------------------	---

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Зав. кафедри Ключова Євгенія Миколаївна

Контактна інформація	електронна пошта klyucheva0711@ukr.net телефон кафедри +380 (93) 038-18-72
----------------------	--

Адреса, номер аудиторії	Проспект Володимира Івасюка, 2, ауд. 413
-------------------------	--

Час консультацій	для денної форми навчання не передбачено навчальним планом; для заочної форми навчання в період заліково-екзаменаційної сесії після проведення семінарських занять за розкладом
------------------	--

Анотація дисципліни

Дисципліна «Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системи знань про теоретико-правові, організаційні та практичні засади реалізації, захисту та гарантування прав і свобод людини і громадянина в процесі здійснення правоохоронних функцій держави.

Курс ґрунтується на аналізі положень Конституції України, Закону України «Про Національну поліцію», Закону України «Про прокуратуру», Закону України «Про Службу безпеки України», Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» та інших нормативно-правових актів, що визначають правові гарантії дотримання прав людини у правоохоронній сфері.

Особлива увага приділяється: принципам верховенства права, законності, пропорційності та недискримінації у діяльності правоохоронних органів; механізмам реалізації прав людини під час досудового розслідування, адміністративного провадження, оперативно-розшукової діяльності,

застосування заходів примусу та виконання покарань; ролі судового та парламентського контролю у сфері забезпечення прав людини; правовим гарантіям доступу до правосуддя, ефективного розслідування, захисту від катувань, незаконного затримання, втручання у приватне життя; діяльності національних інституцій із захисту прав людини (суди, прокуратура, поліція, адвокатура, Омбудсман).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система правових норм, принципів, інститутів та механізмів, що регулюють відносини, пов'язані із реалізацією, охороною та захистом прав і свобод людини та громадянина у процесі здійснення правоохоронної діяльності в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки: «Теорія держави та права», «Конституційне право», «Адміністративне право та процес»

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Модуль 1.

Тема 1. Теоретико-правові основи прав людини.

Тема присвячена дослідженню прав людини як фундаментальної правової категорії та базової цінності сучасного правопорядку. Аналізуються основні доктринальні підходи до розуміння прав людини, їх правова природа та історична еволюція. Розглядається співвідношення природного і позитивного права у формуванні системи прав і свобод. Досліджується класифікація прав людини та її значення для правового регулювання. Особлива увага приділяється ролі прав людини у становленні принципу верховенства права. Тема формує теоретичну основу для аналізу механізмів забезпечення прав людини.

Тема 2. Механізм та гарантії забезпечення прав людини

У межах теми розкривається поняття механізму забезпечення прав людини як системи взаємопов'язаних правових, інституційних та процедурних елементів. Аналізуються основні види гарантій прав людини, зокрема конституційні, законодавчі, судові та адміністративні. Розглядається роль держави у створенні ефективних засобів правового захисту. Досліджується значення судового контролю та діяльності спеціалізованих інституцій. Особлива увага приділяється проблемам реалізації гарантій у правозастосовній практиці. Тема дозволяє оцінити ефективність національної системи захисту прав людини.

Тема 3. Забезпечення прав людини як основне завдання правоохоронних органів

Тема спрямована на аналіз правоохоронної діяльності крізь призму забезпечення прав і свобод людини. Досліджується правовий статус правоохоронних органів та їх місце у системі публічної влади. Розглядається співвідношення охоронної та правозахисної функцій правоохоронних органів. Аналізуються принципи законності, пропорційності та необхідності у застосуванні заходів державного примусу. Окрема увага приділяється юридичній відповідальності правоохоронців за порушення прав людини. Тема формує підґрунтя для оцінки правоохоронної практики з позицій прав людини.

Модуль 2.

Тема 4 Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність людини у правоохоронній діяльності. Заборона катування

Тема присвячена дослідженню змісту права на свободу та особисту недоторканність як одного з ключових прав людини. Аналізуються міжнародні та національні стандарти законного затримання і тримання під вартою. Розглядається абсолютний характер заборони катувань та нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження. Досліджуються процесуальні гарантії захисту особи у правоохоронній діяльності. Значна увага приділяється стандартам ефективного розслідування порушень цього права. Тема має важливе значення для формування правозастосовної

культури.

Тема 5. Забезпечення права на свободу мирних зібрань.

У межах теми аналізується право на свободу мирних зібрань як складова політичних прав людини. Досліджується його нормативне закріплення у національному та міжнародному праві. Розглядаються допустимі межі обмеження цього права та критерії їх правомірності. Аналізується роль правоохоронних органів у забезпеченні реалізації свободи зібрань і підтриманні громадського порядку. Особлива увага приділяється принципу пропорційності під час втручання держави. Тема дозволяє оцінити баланс між свободою та безпекою у демократичному суспільстві.

Тема 6. Особливості захисту і дотримання прав окремих категорій осіб та груп.

Тема присвячена дослідженню міжнародних і національних стандартів захисту прав вразливих категорій осіб. Аналізуються правові механізми забезпечення прав дітей, осіб з інвалідністю, мігрантів, біженців та осіб, позбавлених волі. Розглядається принцип недискримінації та рівності як основа спеціального правового захисту. Досліджуються позитивні зобов'язання держави щодо таких категорій осіб. Особлива увага приділяється ролі правоохоронних органів у реалізації цих зобов'язань. Тема формує комплексне розуміння соціального виміру прав людини.

Тема 7. Міжнародно-правові механізми забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.

Тема спрямована на аналіз міжнародно-правових механізмів контролю за дотриманням прав людини у правоохоронній сфері. Розглядається система універсальних і регіональних міжнародних інституцій захисту прав людини. Аналізується практика міжнародних судових і квазісудових органів у справах щодо правоохоронної діяльності. Досліджується вплив міжнародних стандартів на національне право та правозастосування. Окрема увага приділяється зобов'язанню держав виконувати рішення міжнародних органів. Тема має ключове значення для розуміння взаємодії міжнародного і національного правопорядку.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – **залік** в усній формі.

Джерела для вивчення дисципліни –

1. Електронний ресурс бібліотеки НТУ <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
2. Законодавство України <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Юр-Инфо - сайт для юриста: <http://www.yur-info.org.ua>
5. Європейський суд з прав людини: <https://www.echr.coe.int>
6. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України: <http://www.niss.gov.ua>
7. Сайт даних про організації системи ООН: <http://www.unsystem.org>
8. Сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій: <http://www.ier.com.ua>

9. Сайт Комісії міжнародного права: <http://www.un.org/law/ilc>
10. Сайт міжнародних договорів: <http://treaties.un.org/>
11. Сайт Міжнародного кримінального суду: <http://www.icc.org>
12. Сайт Міжнародного Суду ООН: <http://www.icj-cij.org>
13. Сайт ООН: <http://www.un.org/en/>
14. Урядовий портал (єдиний веб-портал органів виконавчої влади України): <http://www.kmu.gov.ua/control/>
15. Освітня сторінка сайт Ради Європи. <https://help.elearning.ext.coe.int/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення дисципліни розраховується з використанням таких категорій

Контроль протягом семестру								Підсумковий контроль (залік)	Сума балів	
Модуль 1			Модуль 2				Модуль 3 (ІЗ)			
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7				
Для денної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного опитування, дискусійного обговорення теми заняття, проблемних питань тощо за підсумком вивчення всіх тем в межах одного модуля, з урахуванням опрацювання питань тем, які виносяться на самостійну роботу) – <u>до – 15</u>; - поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу в межах одного модуля) – <u>до 5</u>; - модульна контрольна робота № 1 – <u>до – 10</u>; - модульна контрольна робота № 2 – <u>до – 10</u>.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного опитування, дискусійного обговорення теми заняття, проблемних питань тощо за підсумком вивчення всіх тем в межах дисципліни з урахуванням опрацювання питань тем, які виносяться на самостійну роботу) – <u>до – 40</u>.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsestu.pdf

Політика несвоєчасного проходження контрольних заходів.

Поточний та підсумковий контролю проводяться згідно з графіком освітнього процесу та встановленими Науково-методичною радою НТУ графіками. У випадку неявки здобувача вищої освіти на підсумковий контроль з поважних причин можливе індивідуальне проведення контролю в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу деканату факультету / директорату інституту. Повторне складання екзамену у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше

двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється деканом факультету / директором інституту.

При поданні індивідуального завдання пізніше встановленого терміну без поважної причини оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасного подання індивідуального завдання.

Політика перескладання. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів підсумкового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Повторне проходження підсумкового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до підсумкового контролю. За рішенням декана факультету / директора інституту передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення підсумкового контролю).

Академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй вчинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови від вчинення дій зі спростування підозри, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи портативних пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати дії з унеможливлення їх використання.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід до початку семестру звернутися до деканату факультету / директорату інституту та обговорити питання організації навчання.

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню, слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це деканат факультету / відповідний підрозділ інституту.

Скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на електронну адресу general@ntu.edu.ua або скористатися скринькою довіри, яка розміщена при вході в університет.

Електронна скринька для звернень до психологічної служби: philosophy@ntu.edu.ua.

Канали зв'язку з розробником силабуса:

електронна пошта klyuyeva0711@ukr.net

телефон кафедри: +380 (93) 038-18-72

Рекомендована література:

1. Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорстокому поводженню і безкарності: науково-практичний посібник для суддів / за заг. ред. проф. В.Т. Маляренка. К.: К.І.С, 2011. 320 с.
2. Забезпечення прав інвалідів в Україні: теоретичні і практичні засади адміністративно-правового регулювання: монографія / О.В. Паровишник. Харків: Право, 2016. 264 с.
3. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності : навч. посібник / Кол. авт.; за ред. д.ю.н., доц. В.О. Боняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 224 с.
4. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності: навч. посібник. –2-е вид. перероб. і доп. / Кол. авт.; за ред. д.ю.н., доц. В.О. Боняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2018. 260 с.
5. Права людини в Україні: перше півріччя 2015: наукове видання / за ред.: А.Б. Благої, О.А. Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Київ, 2015. 184 с.
6. Сердюк І.А. Основи теорії правоохоронних відносин: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 196 с.
7. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: науково-метод. посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2014. 208 с.
12. Червяцова А.О. Право на життя та заборона катувань у рішеннях Європейського суду з прав людини: аналіз судової практики за статтею 2 і 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: навч. посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 308 с.

Додаткова:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» від 1 грудня 1994 р. № 266/94-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-96>
3. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Електронний ресурс [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
5. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
6. Постанова Верховної Ради України «Про засади державної політики України в галузі прав людини» від 17 червня 1999 р. № 757-XIV // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-14>
7. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

8. Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

9. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. №4651-VI // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

10. Афанасьєва М. Зловживання правом на правотворчість / М. Афанасьєва // Юридичний вісник. - Антонович М. Міжнародне публічне право: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. 308 с.

11. Бородін І.Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина: Монографія. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003. 218 с.

12. Ведерніков Ю.А. Правоохоронна діяльність в Україні: теретико-правовий аспект: монограф. / Ю.А. Ведерніков, А.М. Кучук. К.: Знання України, 2009. 219 с.